

ERICHSEN LUDVIG MYLIUS

STRANDINGSHISTORIER:
SKILDRINGER FRA JYDSKE
VESTKYST OG SKAGEN

Ludvig Erichsen

**Strandingshistorier: Skildringer
fra jydsk Vestkyst og Skagen**

«Public Domain»

Erichsen L.

Strandingshistorier: Skildringer fra jyske Vestkyst og Skagen /
L. Erichsen — «Public Domain»,

Содержание

MICHAEL ANCHER	5
ANNA ANCHER	7
KUNSTNERPARRET ANCHER	8
STRANDVAGT	13
EN REDNINGSMAND	24
Конец ознакомительного фрагмента.	25

Ludvig Mylius-Erichsen

Strandingshistorier: Skildringer fra jydsk Vestkyst og Skagen

MICHAEL ANCHER

Lykkelig den, der har bygget sit Hus,
hvor Solen beskiner et lyngdækket Land,
hvor Vejret har uhindret strygende Sus,
og Søen slaar Braad mod den aabne Strand.

Lyngduft og Søluft og fri Horisont
bag Klitters forrusede Eventyr-Egn
– her virker De rigt i den daglige Dont
trods hvirvlende Sandknog og Snefog og Regn.

Det Lærred, De maler paa Strand og i Klit,
er gnistrende solfyldt ved sommerlig Vind
men af et forrygende Stormvejr forbitd,
naar Havet har Brus over Revlerne ind.

Vi har Kunstnere nok, som sidder bag Dør
og pudser og piller med sirligt Talent,
se derfor er Farven saa spegende tør
og Liv og Natur saa elendig bevendt.

Men De, som selv er en Frilandsnatur
og har paa den sandede Kyst slaaet Rod,
De kender og elsker i Mol som i Dur
den fattige Egn med det rige Mod.

Hver plastisk Figur, hver Farve, De sér,
faar Præg af det ærlige Sandhedsbegreb,
den selvskabte, stejle Mandskarakter,
som vil det, den vil – trods alt hvad det kneb.

Mandigt og monumentalt har De ført
i en Menneskealder den malende Haand
– aa! og saa mærker man Haanden berørt
af Kunstens benaadende Helligaand.

Lykkelig De, som har bygget Dem Hjem,
hvor Blikket kan fyldes af fri Horisont,
hvor Haanden kan viljestærk kæmpe sig frem,
og Hjærtet er med i den daglige Dont!

ANNA ANCHER

Den Kunst, De gav, var sund og djærv,
som selv De er en sund Natur,
der stille røgter store Hverv
– den Kunst, De gav, er djærv og pur.

Og den, som skatter Kunstens Guld
og fandt hos Dem et Livsens Væld
op af den magre jydsk Muld,
er kommen dybt til Dem i Gæld.

Thi Deres kloge Kvindeblik
har sét, hvad Mennesker er værd,
og Sandhed talte De, men fik
dog Plads for Nænsomhedens Skær.

Nænsom og sand er Deres Kunst,
og jydsk er Lunets Smil deri,
– dog, den bedømte Dem omsonst,
som saa' kun Deres Maleri.

Dem selv skal man paa Skagen sé
som Michaels Hustru, Helgas Mor,
som Kunstnerhjemmets gode Fé
og Venners Vært ved dagligt Bord.

Da sér man, Deres Kunst er stor,
den gi'r Dem selv, til Punkt og Prik:
det noble Sind, de djærve Ord
og Deres kloge Kvindeblik!

KUNSTNERPARRET ANCHER

Ingen af vore Kunstnere har som Michael Ancher og Anna Ancher givet den vestjydske Fiskerbefolknings Type – han især Mændene, hun mest Kvinderne. Men det er Typen, saadan som den har udviklet sig paa Skagen, udelukkende den og i meget afvigende fra Typen vesterned ad Kysten.

En mærkelig stor Forskel er der paa Dialekten i de forskellige jydsk Egne. Men selv inden for den særegne Form, som vestjydsk er, varierer Udtalen paa det mangfoldigste. Bare paa den halve Snes Mil lange Kyststrækning fra Nymindegab til Thorsminde konstaterer man i Klitboernes Sprog talrige skiftende Betoninger, nyt Gloseforraad, særlig Rytmiik, hele fire Former alene for et Ord som Børn, nemlig: Bøen, Baen, Baaen, Baer! Norden for Limfjorden tales der et Bondejydsk, som i sin bredeste Form er halvvejs uforstaaeligt for Klitboerne f. Eks. fra Ringkøbingegnen. Mellem Harboørefiskerens og Skagboens Maal er der saa stor Forskel, at man ikke skulde tro, deres Dont er den samme, deres Virkeplads et fælles Havstrøg, deres Hjem adskilt ved kun et ringe Antal Mil.

Som Dialekten er kendeligt uens, træder ogsaa Forskellen i Folketype tydeligt frem langs Vestkysten. Oftest er vel et fælles vestjydsk Grundpræg fremherskende i Ansigterne, alle Vegne er dog lokale Tilnit i saadan Grad iøjnefaldende, at der faktisk kan opstilles en Række varierende Typer.

Endogsaa inden for et saa begrænset Antal Fiskerfamiljer som Skagboerne varierer Typen. Skagen By har henved 2700 Indbyggere, men Byens Form, der er smal og langstrakt, egentlig kun spredt Bebyggelse paa begge Sider Landevejen, lægger omtrent en Fjerdingvej mellem de østligst boende, de nærmest ud ad Fyret, og de vestligste Skagboere, de ved Plantagen, og besynderligt nok, der er virkelig her Ansigter af to forskellige Slags, Skægformen er ikke ens, Moden for Haarets Fald ikke heller, Legemsskikkelsen synes ogsaa forskellig, blandt Vesterbyfolkene træffer man saaledes Folk af en Smule Landsognspræg, medens Østerbyen udelukkende har Fiskertypen i Renkultivering. Troligvis er det Giftermaal inden for samme snævert begrænsede Bydel – Østerbyen og Vesterbyen altsaa at betragte som én stor Familie hver for sig – der giver Særpræget. Undtagelser, Overgangsformer findes naturligvis.

Det er Skagens Østerbyfolk, vi kender fra Kunstnerparret Anchers Billeder. I denne Bydel er Anna Ancher født og har levet sin meste Tid, og her har Michael Ancher boet og malt 27 Aar i Træk. De har altsaa begge haft Lejlighed til at trænge til Bunds i Tingene, gøre sig fuldt fortrolige med deres Speciale, lære Naturen at kende i alle dens Udtryk, Mennesket i hele dets Egenartethed her paa dette Sted.

Michael og Anna Ancher har, som de eneste danske Kunstnere, der gennem en længere Aarrække har givet indtrængende realistisk Skildring af vestjydske Fiskeres Type og Livsforhold inde og ude, virket uvurderligt fortjenstfuldt alene rent kulturhistorisk set. Ingen andre Steder paa Jyllands Vestkyst – hvortil altsaa henregnes ogsaa Skagen By, mere efter dens Natur end ifølge geografisk Beliggenhed – har moderne Kunstnere levet og arbejdet længe nok til at opfatte og skildre mere end overfladisk (med Undtagelse af P. S. Krøyer og N. P. Mols, for enkelte Billeders Vedkommende).

Det er Skade! Hvor trist ogsaa, at den realistiske Folkeskildring i Malerkunsten kom saa sént i Vækst herhjemme og tæller saa faa betydelige Kræfter. Thi de gamle Typer dør ud. En ny Slægt af et nyt Snit vokser til, den gamle gaar uskildret i Graven mange Steder. Skade! for den har sit eget stærke Karakterpræg, der burde leve i Billeder som i Bøger. I Ægteparret Anchers Kunst lever de gamle Skagboer da som en Type med Gyldighed ogsaa for Egne af Vestjylland, hvor Gennemsnitspræget ganske vist differentierer, men hvor ingen anden Kunstner har givet det væsenlige, det særegent personlige.

Det var vel meget af en Tilfældighed, at Michael Ancher slog sig ned paa Skagen. Født paa Bornholm, i en gammel Købmandsslægt, opvokset dør og med et fléaarigt Ungdoms-Ophold paa et Godskontor i Østjylland som grundlæggende for sin Naturopfattelse, havde han ikke

netop fat i Traaden, der førte til Skagen. Men derop kom han dog en skønne Dag. I Selskab med Kunsthistorikeren, daværende Maler Karl Madsen fandt han Husly paa Brøndums Kro, i Vesterstuen af det gamle Havehus, det samme Værelse, i hvilket han samme Aar kom til at drikke Konfirmations-Skaal for Husets Datter Anna, der senere blev hans Hustru. I dette gammeldags-hyggefulde Skagbohus boede Michael og Anna Ancher deres første Ægteskabsaar, inden de skabte deres gæstfri, havehegnede Hjem i Udkanten af Østerbyen. Ogsaa Krøyer, Locher og Irminger har haft Ophold i det gamle Havehus. Og Drachmann har i disse lave Stuer skrevet flere af sine Bøger. Huset er helt historisk nu.

Medens Karl Madsen mest gik ude i Heden og malede Tørvestakke, tog Michael Ancher fat paa de levende Modeller. Men helt nemt at opdrive dem var det ikke. Neumann, Rørby, Drachmann og Locher, som tidligere havde gæstet Skagen og malet dør, havde væsenligst haft det taalmodige Hav til Model. Fiskerne derimod var ikke til Sinds at lade sig »tage a«. Vestjyden er mistroisk, angst for at stille sig til Skue, blive til Latter. »Er I int kloger end som sidde og være Nar«, sagde Skagbofiskerne i mange Aar haanende til de ganske faa af deres Kammerater, der, mere for Vindings Skyld end af Fordomsfrihed og en Smule Forstaaelse, sad Model for Ancher nede paa Sønderstranden.

Løsenet i denne Naturalismens Førsteaar var jo Arbejdet ude i Naturen – som det alle Dage burde være det. Gamle Malere som P. C. Skovgaard malede efter Studier Billederne hjemme i Atelieret, heraf disse mærkelige brune eller grønne Farver, som gav saa lidet af Naturen. De moderne Malere tog Lærredet ud under aaben Himmel i alskens Vejr og malede færdigt ude, de vidste næppe altid, hvilke Farver de brugte, malede bare frejdigt løs, saadan som de saa og følte Tingene.

Det var mest Fattighuslemmer, gamle fordrukne Fyre, Ancher først fik til at staa for sig. Snart vandt dog hans støtte, mandige Personlighed Befolkningens Tillid, og allerede hans første Skagenbilleder viser, at han begyndte at faa Indpas. De egentlige Fiskertyper, som han gik og sukkede efter, maatte han dog vente paa til næste Aar. Da kom han igen og malede et stort Billede af ventende Fiskere i Klitten. Her er straks den Type givet, som yderligere realistisk set og som udformet med stadig mere fortrolig Karakteristik gaar igen i Anchers senere Kunst helt op til vore Dage.

I det følgende Tiaars stærke Produktion har vi ægte Skagens Natur, og Skagens Fiskere har vi en Typerigdom af, saadan som Ancher saa' dem og holdt af dem. Det er mest store, stærke Folk med vejrfurede Træk og tæt Skægvekst under Hagen. Mest er de i Oljetøj, lange Søstøvler og Sydvest eller laadden Kabuds. Næsten altid er der dramatisk Spænding over den Situation, hvori de er sete. Skikkelserne har gerne plastisk Holdning, Kunstneren kender nøje hver enkelt fra den virkningsfuldeste Side, hele Gruppen agerer med sluttet Liv, i kendelig Grad er det maleriske understreget saavel i den enkelte Figurs Udseende og Fremtræden som i hele den samlede Handling. Kunstneren iagttager skarpt alle Detaljer men viser særlig Forkærlighed for det sceniske, Helheden, som han en eller anden Gang, f. Eks. ved en Stranding, har været Vidne til i stor Sindsbevægelse og erindret fortræffeligt.

En umaadelig Sum Energi er medgaaet til Udførelsen af disse figurrige Lærreder malte ude paa den aabne Strand eller i de sandfygende Klitter. Tænk blot paa et saadant Par Kæmpebilleder som »Vil han klare Pynten« og »Redningsbaaden køres gennem Klitten ved Vintertid«. De Snese Gange har Kunstneren siddet ude paa »Grenen« eller i Nordstrandsklitterne Time efter Time, forblæst, forfrossen, i rastløst Arbejde, med alle Sanser i Brug, som et Rovdyr paa Spring for at gribe og fastholde det karakteristiske i Modellen, naar denne gjorde en uvilkaarlig Bevægelse, som havde Aabenbaringer i sig om det individuelle i Relation til den hele Scene, eller for at fæstne, mens Momentet er der, en brydende Sø, en hastigt farende Sky, et flygtigt Strejf af Sol, en dyb og virkningsfuld Skygge, alle disse dejlige Vidundere, som det er en Henrykkelse at nyde, men til hvis øjeblikkelige, sandhedstro Gengivelse der kræves et lynsnart Blik, en dreven Teknik – og den følsomste Sjæl.

Og saa skal der et jærnstærkt Helbred til, desuden i stort Maal de almindelige Arbejdets Egenskaber som Taalmod, Udholdenhed, Stædighed. Thi hvilke Vanskeligheder bare af rent praktisk

Art kan ikke en Snes eller et halvhundrede Fiskermodeller med Redningsbaad og Hestespand berede den nervespændte Kunstner, som i Arrangementet vil genskabe, hvad hans Øje én Gang begejstret har set og hans Fantasi og kunstneriske Samvittighed i Enkeltheder udformet. Hvilke daglige Ærgrelser og Pinsler, hvilke Skuffelser, Tilbageslag og Slappelsesperioder – men hvilken Kraftudfoldelse ogsaa, hvilken Følelse af ubøjet Mod og saa den inderligste Hengivelse i Opgaven, man selv satte sig, og dertil den stille, stolte Sejrsfølelse, naar Maalet endelig er naaet – det Maal, som jo dog aldrig tilfredsstillende den gode Kunstner, fordi han kvalfuldt føler Afstanden mellem det, han saa' og vilde, og den Brøkdelen deraf, som han ydede.

Saa kommer Tristheden og Trætheden. Det kniber at faa næste Arbejde i Gang, trægt gaar det, uden det friske Mod, som skal til – men pludselig fænger Gløden igen, Flammerne blusser op, og alle Kræfter og Længsler higer mod det nye, kunstneriske Maal.

Michael Ancher har sikkert, som Stimulans i sin kunstneriske Strid paa Skagen Strand, haft foruden de rent kunstneriske Maal for Øje tillige en efterhaanden modnet Forstaaelse af, hvilke kulturhistoriske Skatte – Menneskeliv, Livsskæbner – der laa uhaevende langs den sandede Kyst, hvor der i Befolkningens daglige Færd var saa meget baade af det store Drama, den heroiske Daad, og af den hjemmefødte, horisontløse aandelige Forkrøblethed, der i det indbyrdes Liv i Stue, paa Kro og i Kirke kan give sig tilkende paa ofte meget lidet tiltalende Vis.

Men helst har dog Ancher villet give det store Pust, den dramatiske Daad. I de fleste af hans Billeder ser man dette hans bestemt fastholdte Syn paa Modellen og Sceneriet. Det er ikke saa meget den dagligdags Episode, der fængsler ham, lige saa lidt som den smaalige, intime Side af Fiskerens Karakter – den han dog kender saa godt. Ligesom Drachmann vil han helst give Fiskeren i de stærke, undertiden lidt udvortes Øjeblikke, et Stykke af en Romantiker stikker i ham endnu, trods hans alvorlige, indtrængende evnerige Virkelighedssans; derfor propaganderer han i dramatisk Form, derfor kan det hænde, at der kommer En paa Læben det Drachmann'ske Slagord »Helte« over for disse jævne Fiskere i Anchers Fortolkning.

Naa – der er sandelig ogsaa øvet Heltegerninger af de jævne vestjydske Fiskere. Men Overdrivelsen rummer Fare baade for Kunstneren og Fiskeren.

Iøvrigt er Ancher den jævne, naturalistiske Sandhed adskilligt nærmere end Drachmann. Malerens Fortællemaade er i og for sig mere nøgtern vederhæftig end Digterens – som Bidrag til den rette kulturelle og psykologiske Folkeopfattelse.

Undertiden kan man fra Folk, der stadig ser Foraarsudstillingerne og gerne vil have deres kunstneriske Skøn tillagt Værdi, høre Udtalelser om, at en Kunstner gentager sig, fordi han er indtrængende i sit aldrig sluttede Studium af visse bestemte maleriske Fænomener, der evigt tager hans Sjæl fangen. De siger, disse Folk, at de kan kende vedkommende Kunstner igen paa hans Modeller eller Emnevalg eller Farvebehandling eller andre personligt karakteriserende Egenskaber, som de kalder Trivialiteter – ligesom de finder det trivielt, at Teatrenes ældre Kunstnerstab, som de ser spille en halv Snes Gange hver Sæson, altid er kendelig gennem en hvilken som helst Maskering.

Om Michael Ancher siges det, at baade hans Modeller og Motiver efterhaanden virker for énsartede.

Disse Folk skulde ane, at det trivielleste dog er deres egen, billige, meningsløse Kritik, som rammer over Maalet.

Kunstneren selv véd nemlig bedre Besked. Om det lykkedes Ancher i et langt, flittigt Liv at give Skagbofiskeren af den gamle Type – fra Halvfjerdserne, Firserne og op i Halvfemserne – hans Ydre, hans Karakter, hans Livsform, da var Opgaven mer end mægtig nok baade malerisk og kulturhistorisk set. Og dette er lykkedes Ancher. Hans Arbejders rent kunstneriske Egenskaber ufortalt vil han altid være den væsentligste Kilde for kommende Slægter til Studium af Vestkystfiskeren fra den sidste Menneskealder. Han har her givet langt mere i Lærreder end nogen Forfatter i Bøger. Han er Banebryderen her. Ingen slipper uden om ham.

Paa en mærkelig Maade har Anna Ancher som folkelivsskildrende Kunstnerinde suppleret sin Mand. Han malte helst udendørs, hun mest inde i de trange Fiskerhjem, han som nævnt især Mændene, hun Kvinderne. Allerede som Barn viste hun utvivlsomme Anlæg for Tegning og begyndte tidligt sin maleriske Virksomhed med at lave Vandfarvekopier efter gamle Rullegardiner. Hendes Slægt langt tilbage var jydsk, dygtige Folk af Landbostand, Bedstefaderen, en mærkelig teknisk Begavelse, var Møllebygger og fingernem til alt, Forældrene havde Købmandshandel og Skagens eneste Kro, der senere er udviklet til Landets stilfuldste Hotel i Ydre som Indre. Fru Anna Anchers endnu levende Moder siger om Datteren: »Ja, jeg tænkte jo nok, hun maatte blive til noget, for H. C. Andersen logerede her i Kroen den Nat, Anna blev født.« (Digteren var den Gang paa sin bekendte Rejse gennem Jylland.)

I Selskab med de mange skandinaviske Kunstnere, der holdt Sommer og Efteraar i hendes Hjem, Danmarks eneste større Kunstnerkoloni, har Anna Brøndum faaet sine Naturanlæg hurtigt og betydningsfuldt impulserede til Videreudvikling. Karl Madsen og Michael Ancher ydede hende lidt begyndende Undervisning, senere kom hun til København hos Kyhn, og i en ung Alder udstillede hun. En kort Aarrækkes Produktion gav hende Navn og Anseelse. Hun aabenbarer i sine mange Interiører med Figurer en dybtgaaende Virkelighedstroskab, en forstaaende Sympati parret med en beundringsværdig Sans for Situationskomik. Med stilfærdigt tørt Lune fortæller hendes Billeder ofte en lille lun Historie inden Vægge. Hun er saa velsignet ubestikkelig, saa paalidelig nøgtern uden nogensinde at blive banal. Hun er Skandinaviens, maaske Verdens, betydeligste Malerinde ikke blot ved sin tekniske Duelighed og hele maleriske Kultur men ogsaa ved sin Menneskekundskab. Hun er klog og iagttager skarpt, og hun besidder en vidunderlig Evne til at faa Modellen til at udlevere sig. Paa Skagen har hun næppe nogensinde haft svært ved at faa Modeller. Og havde hun dem først for sig, var Fortroligheden etableret. Nøje kendte hun deres Væsen, hun greb dem intimt i det hjemlige, hun følte og talte med dem om Dagliglivets Bekymringer, om det sløje Fiskeri, om Forlis og Bjergning, om Mænd, der drak, og Børn, der sejlede paa Langfart, de gav sig derfor, alle disse gamle Kvinder, som de var og uden nogen Art Tillavning; det strenge daglige Liv med dets lange Sorger og korte Glæder er at læse i den megen fremragende realistiske Kunst, Fru Ancher har skabt paa Skagen. Hendes Evne var at fortælle med skarp Belysning den lille, enkle dramatiske Scene inden Døre, hvor hendes Mand bredt aandende skildrede det store Drama under aaben Himmel.

Tilsammen har disse to Kunstnere gennem tyve-tredive Aars Arbejde i samme danske Egn eviggjort et Stykke ejendommelig Natur, der længe laa uforandret øde hen men ikke nu, i en moderne Tid, er mere som før, og de har grundigt og fyldestgørende vist, hvorledes de Mennesker saa' ud og førte sig, hvad Tanker og Syssel de havde, hvilke deres Kaar og Kampe var, der her i en karrig og bidsk Natur sled sig gennem Livet.

Det er tit fremhævet, hvilken kunstnerisk Værdi Michael og Anna Ancher repræsenterer. Det har været Hensigten her i Korthed at pege paa det usædvanligt værdifulde, kulturhistorisk rige Galleri, de gennem Bedstedelen af deres nationale Kunst har givet deres Landsmænd.

Man kan ikke leve blandt vestjydske Fiskere uden med den mest beundrende Taknemmelighed at mindes, hvad Michael og Anna Ancher har set og forstaaet og skildret hos denne Folkeklasse.

Imidlertid – Anerkendelsen, Berømmelsen, som Kunstnerparret Ancher har vundet baade hjemme og ude, har ikke bragt nogen af dem til Hvile i det éngang fundne og saa ypperligt dyrkede Terræn. De indser begge, at Tiden og Typen er anderledes nu end før. Den sidste halve Snes Aar har været en Overgangstid ogsaa for Skagen – og for Skagen hurtigere end for nogen anden Fiskerplads paa den jydsk Klitkyst. Nye Former for Erhvervsliv og Aandsliv og dermed nye Mennesker, i det Indre som i det Ydre, har fortrængt meget gammelt.

De sidste Rester af fordums Typer er faa paa Skagen nu og i og for sig lidet lystelige. Man bliver heller ikke altid malerisk og kulturmæssigt grebet nu som før ved at se den malerisk og literært saa berømte Vaadddragning paa Skagens to Strande. Kutterfiskeriet har jo nemlig i Aarets seks-syv Sommer-Fiskemaaneder afløst det meste Strandfiskeri. Næsten alle friske og energiske Skagbofiskere

nu om Dage er Kutterfolk og tilsøs fra April til November. Et saadant Liv virker ændrende paa Typen. Det gule vildtvoksende Fuldskæg eller det studsede Hageskæg, der havde saa dejligt et Præg af Naturtilstand og stod saa koloristisk smukt til Oljetøjet, naar Solnedgangsslyset faldt som gul Flamme over Stranden, viger nu for det viksende Overskæg og glatraget Hage eller for det omhyggeligt tilspidsede Fuldskæg. Kabudsen er erstattet af flad engelsk Kasket. Fiskerne er i det hele blevene moderniserede. Men mindre interessante som Mennesker og Typer paa deres Tid er de aldeles ikke af den Grund. Det gælder blot om at erkende, at en ny Tid er inde, at tilegne sig dens Aand og skildre den med klart Syn og malerisk Evne. Man bør ikke henfalde i Fortvivlelse over, at Lars Kruse-Typen er borte. Nye Ansigter, nye Livsformer er komne i Stedet. Og de er ikke ringere som Sujetter for den gode Kunst.

Michael Ancher er endnu ung nok til at forstaa og male det ny Skagen og dets Mennesker. Heldigvis! for til Dato har ingen nye Talenter forsøgt at tage de nye kunstneriske Opgaver op, som Fiskerfolket byder her paa denne Danmarks mærkeligste, rigeste og yderst farlige Fiskeplads. Michael Ancher vil gøre det. Det vil lykkes ham ogsaa at fæstne Lineamenterne i den nuværende Tids, Overgangstidens Fysiognomi. Han har Øjet aabent og den kyndige Haand rede. De kommende Aar vil bekræfte denne Profeti.

Og Anna Ancher, der var saa fortrolig med gammel Sæd og Tale og Tankesæt i Skagbohjemmene, er ikke Vestjyde for intet. Hun vil vide at bruge sine gode Øjne i de nye Omgivelser. De gamle Koner, der sad hjemme i Flid og Underkastelse ved Rok og Sok, og hvis Skæbne hun saa psykologisk skarptseende fortalte, er borte med den gamle Tid, der havde skabt dem men som hævnende fik Missionslivet til Afløser. Hun vil nu blive Skildrer af den ny Tids Skagbokvinder, som de sirlige, renlige og selvbevidste færdes ved Ungpigemøder og til Missionsgudstjeneste. Her er fristende maleriske Emner nok. Man kan sidde i Skagens store Missionshus og af Hjærtet – og slet ikke Missionen til Forklejnelse – ønske disse Rækker af vakte Sjæle, disse dejlige dukkende Hoveder under Sang og Bøn, i Andagt og Ekstase, overleverede til Samtid og Eftertid af en dygtig sjælfuld Kunstner, der ikke karikerede af Uforstand eller Tendens, men betragtede Bevægelsen som det, vi alle maa indrømme, at den i hvert Fald er: et menneskeligt Dokument, et Stykke indgribende nutidigt Folkeliv af en vis aandelig Værdi for Individet og udadtil af betydelig almen Interesse ...

Lever man en Tid paa Skagen og iagttager, med hvilken Energi og Begejstring og med hvilke rige Evner Kunstnerparret Ancher følger og fæstner hver skiftende Stemning i den besynderligt friske og skønne Egn: de lyse Nætters farvefine Skær Horisonten rundt, Regnvejrsaftneres blytunge Skyer i Fart ude over den mørknede Hede med de skyggefyldte Klitter, Makrelfiskernes maleriske Grupper paa Nordstranden, Skagenskutterne strygende for stiv Kuling over det skummende Rev – da ser man paa deres Kunst med den Underbund af Forstaaelse af Natur og Folk deroppe, som er nødvendig for et funderet Skøn over Lærredernes kulturhistoriske Værdi ved Siden af deres kunstneriske.

Og man ser en sjælelig Samhørighed mellem disse to Kunstnere og Skagen, ja hele Vestkysten.

De deciderede Skagensmalere Michael og Anna Ancher, som aldrig har malt Fiskere og Vestkystnatur uden for Skagen, er da – med Rækkevidde ogsaa uden for Skagen – vore betydeligste virkelighedstro Skildrere af det grundtypiske i det vestjyske Fiskerfolks Racepræg og Aandsform og Livsforhold i mere end den sidste Menneskealder. I Hovedtrækkene gælder deres Typer faktisk hele Vestkysten ned, hvilket viser, hvor centralt og dybt de begge har grebet, hvilke almengyldige Træk af Skikkelse og Karakter de har faaet frem hos det stedbundne og stedprægede Individ. Man bør alle Dage være dem taknemmelige for dette deres Arbejde. De har derigennem reddet meget forbigangent Liv og mange af de svundne Tidens mest karakteristiske Skikkelser fra Glemsel. De vil ogsaa begge vide at tage den ny Tids Mennesker og Livsformer i deres folkelivsskildrende Kunsts Tjeneste.

STRANDVAGT

Et stængende Mørke fyldte Klitterne den Decembraften, da Præsten i Vorupør gik med sin Gæst over til Forbjergersens. Blæsten strøg i vilde Slag vesterfra. Styrtsky kom der Regn, den kalkede Vej laa i ét Pladder under de hidsige Byger. Skypumper af Sand hvirvlede op alle Vegne, hvert Sandskorn, der ramte Ansigtet, stak som et giftigt Insekt. Det var et Himmelvejr, ikke til at være ude i.

Fra Salsen i den gamle Forbjergergaard skinnede der Lys. Præsten og hans Gæst stred bøjede frem gennem alt det uregerlige Sug af Vind, der i Stormtider holder Spektakkel om den læ Gavl af ensomme Klitbohem. Foran Vinduet rettede de sig og havde Lyset paa deres tæt klædte Skikkelser. De drog Pusten dybt et Øjeblik og knøg hastigt ind gennem den lave Dør. Vinden peb indbildsk efter dem og vilde ruske Døren fra dem, men de spændte til med Knæerne og tvang Klinken i Hak. Det rumsterede af ondt Vejr hen under et mørkt Loft.

Nu stod de i Stuen vesten for Gangen, Alkovestuen. Den var lav og klam. Gamlingen i Gaarden red overskrævs paa en Bænk ved Langbordet. Han havde grøn Skærm for Øjnene og rød Toplue paa.

»Her er saa den Fremmede Mand,« sagde Præsten og gik hen og gav Gamlingen Haand. Den gamle glyttede op og rokkede paa sig, hans svage Øjne, der et kort Nu hvilede paa den fremmedes Ansigt, udtrykte overbærende Forundring og smilte aabenhjærtigt, da han bød Velkommen i Huset. »Naa, saa De vil med og gaa Strandvagt i det sølle Vejr,« sagde han, »ja-ja, De er da fra København, kan A tænke.«

»Ja,« svarede den Fremmede, »det er jeg netop. Det er ogsaa alt, hvad jeg er.«

»Har De ingen Profession? Hvad er Deres Bestilling?« spurgte den gamle ganske mistroisk.

»Strandvagt,« lo Præsten. »I Nat – i hvert Fald. I Morgen saa tænker han over det, han ser i Nat.«

»Det var ellers nem at komme om ved det,« mente Gamlingen og skottede tvivlraadig fra Præsten til den Fremmede.

»Ellers hedder Manden Holst,« oplyste Præsten, »og er flink nok og mener os det godt.«

»Han er et Guds Barn da?« Den Gamle var ikke helt beroliget.

»Han bor ovre ved os,« erklærede Præsten, og saa syntes endelig den gamle Forbjergers saapas tilfredsstillet.

Holst knappede Yderfrakken op, han følte sig som spændt i Harnisk og kunde næppe trække Vejret i alt det meget Tøj, den omhyggelige Præstefrue havde forsynet ham med. Faareskindsstøvlerne var varme nok, men tunge som Galejstøvler, den laadne Kabuds tyngede ham paa Hovedet som en spirende Hjernebetændelse, man skulde tro, hans Udrustning gjaldt en Grønlandsfærd og ikke bare en fire-fem Timers Nattevagt paa Klitterne ved Vorupør Strand. Ganske vist, det var Vinterdage og isnende Paalandsstorm, gamle Folk paa Stedet sagde, de ikke i Mands Minde havde kendt værre Vejr, men han havde dog været i Luften før og forøvrigt altid ivret mod overdreven Indpakning. Men med Klitboerne var der i denne Henseende intet at stille op, de hyllede sig i mange Lag Uldtøj, naar de skulde udendørs i Blæst, til Stranden eller paa Søen, de stoppede Støvlerne efter med Halm, svejrede et Tørklæde flere Gange rundt om Halsen, saa man ikke forstod, hvordan de formaaede at dreje Hovedet, og naar de kom hjem, forasede og tjenlige til Hvile, smed de sig ind i den lumre Alkoveseng uden at klæde sig ordentlig af, helst iført baade Sokker og Halsklæde og alt Undertøjet, ja somme Folk, der var noget til Aars og plaget af den slemme Gigt, der er alle ældre Vestkystfiskeres uafrystelige Omgangsvæn, sov endogsaa med Huen paa.

Holst stod høj og velbygget og dukkede sig under Loftsbjælken, skarpt iagttaget af Gamlingen, der stadig smaarømmede sig og virrede med sit furede Hoved, som om han alligevel ikke begreb, hvad den unge Mand vilde paa Stranden efter, naar han ikke var pligtig til det og oven i Købet havde en god Sengs Klæder hjemme hos Præstens at ligge i. Præsten var imens gaaet ud i Køkkenet, hvor han talte med nogen om Vejret og Strandvagten. Regn og Vind baskede mod Vinduerne, det lød, som der blev kastet hele Haandfulde Grus paa dem, og i alle Husets Kroge var der en Knagen i Murværket,

et Sted klaprede uophørligt en Dør, og paa Bordet foran den gamle Mand stak Lysetanden forglødet op gennem en Flamme, der flakkede næsten vandret for Træk.

»Der vil strande Fartøjer i Nat, det fejler ett,« nikkede den Gamle, ud af en erfaringsrig Forvisning, saa man ikke turde tvivle. »Et Steds maa der komme nogen, men om det bliver her, det raader Herren for ... Gud hjælpe de Stakler paa Søen, at de ihukommer deres Omvendelses Tid.« Han skuttede sig og sukkede tungt ud af en aaben, tandløs Mund, mens han førte sin ene, knortede Haand op og kradsede raadvildt frem og tilbage i et stubbet Hageskæg. Saadan sad han med sine Øjne skjulte under den grønne Skærm, en Olding af Skikkelse og Tanker, brudt af Slid, gennem-forbrændt af Spiritus fra Tiden, før han blev »vakt«, og nu en troskyldigt lallende i de helliges Flok. Han hørte til dem, hvis gamle forkalkede Hjerner annammede bare Ordene, Fraserne i den ny Forkyndelse, der foer Kysten langs som et Vinteruvejr og, til megen verdslig Gavn i hvert Fald, rippede op i den halvglemte Konfirmationsforberedelse hos alle gamle Svirebasser, men for hvem Aanden i Forkyndelsen, dens dybere Mening, dens Hensigt og Endemaal ud over det rent haandgribelige i de tykke Alménbegreber: Gudfader, Sønnen, Helligaanden var en evig Gaadekres, som Tankerne ikke kunde bare strejfe, paa samme Maade som han ingensinde heller havde gjort Forsøg paa at trænge ind i Solsystemets Hemmelighed, men refleksionsløst lallede: Sol, Maane, Stjerner, naar Tid og Sted var dertil.

Præsten kom ind fra Køkkenet og bragte sin Gæst endnu en Beklædningsgenstand til Værn mod Nattekulden – det uundgaelige strikkede Klitbotørklæde til Halsen, flere Alen langt og saa bredt som et velvoksent Mavebælte. Man var virkelig altfor omsorgsfuld mod ham, han følte sig given disse gode Menneskers traditionelle Indbindingsystem viljeløst i Vold og lod Præsten slynge Uldklædet de mange Gange om Halsen. Med Præsten var fulgt to veltilpakkede Mænd – en ældre, bredskuldret, lav lille én med filtret Skæg og saa en yngre Mand, høj som Holst, men sværere og med et skægløst, asketisk Ansigt. Det var Fiskere dør fra Sognet af Redningsbaadens Mandskab, der skulde ud paa Strandvagt, den ene mod Syd, den anden mod Nord. Uden Formaliteter, uden andre Ord end »Godaften«, kom de hen og gav Holst en kraftig Haand, et rigtigt Vennetryk, Asketen især. Han forskede Holst, som vilde han se ham i Sjælen med det samme.

»Ja, det er ham, den høje Mand dør, De skulde følges med,« sagde Præsten til sin Gæst. »God Vagt da, nu lakker Klokken ad elleve!«

Gamlingen kiggede op paa Bornholmeruret og betydede Folkene, at saa var det nok bedst, de gik. Og med et Godnat til den Gamle forlod de to Fiskere Stuen sammen med Præsten og den fremmede Mand.

»Gaa med Jesus,« velsignede den Gamle ud i Forstuen efter dem, men Rabalderet af Blæst, da Døren blev lukket op, slutte Ordene.

Den bidske Luft strentede ligesom i Bølger mod Mændene, straks de kom udenfor. Drøn og Bulder fyldte alt omkring dem, vildt skingrede Telefonraadene, Holst maatte stride bøjet fremad mod Vejret, det forekom ham, som om en Mængde Lokomotiver nærmede sig i hidsigt Jag, ustanseligt susende. Henne, hvor det dybe Sandspor førte til Stranden, stoppede Præsten op, han skulde hjem. Blæsten ligesom hvirvlede ham bort, Mørket sugede ham til sig, Holst saa' ham holde krampagtigt fast i sin Filthat, mens han raabte op i en stigende Vindsøjle noget, sagtens et Farvel, som ingen her paa Jorden hørte. De tre andre stred videre ad Vejen, som havde stik vestlig Retning ned mellem de tjærede Fiskepakhuse, der stod truende som fortættet Mørke. Baljer og Kasser, der var stillet i Stabel mellem Husene, ramlede selvopgivende sammen, eller de huggede mod Væggene paa den uophørlig regelmæssige Maade, men saa evig formaalsløst, som man kender fra Afsindige, der er spærret inde bag et gitret Vindu ... Langtrukket peb alle Vindfløjene, aa saa ynkeligt, og nødlidende Klagen lød fra Baadene, der var slæbte op i Klitkanten og stod dør og rokkede som berusede, der er ved at falde omkuld – Larmen var altbeherskende og ubegribelig brutal og uden Grænse i Rummet, saadan som man engang i en bange Drøm har hørt Dommedagsbasunerne runge for de evigt fortabte, inden deres Hjerner sprængtes ...

Ved yderste Klit fossede Havet op med Sten, der knasede, med Barrer af skurende Sand ført frem i Braaddets sydende Kog, hvorfra Skummet strøg som flossede Ruller kartet Uld. Brændingsfaldene var tordenlignende, saa langthenrullende, drat-drat brummede de; det lød som halvkvalte Suk fra vilde Dyr, man ikke kunde tænke sig kolossale nok, og som dødeligt saarede af langsomt dræbende Giftvaaben laa derude i Mørket og pintes – krummede sammen om deres Vunder ...

Den lille skæggede Mand blev væk uden en Lyd, var som opslugt af Havet ... Han var dog bare drejet af mod Syd, til sin Vagt, pegede den lange Fisker, med hvem Holst nu skulde følges. I det samme vendte Fiskeren sig i nordlig Retning og gjorde Tegn op ad nærmeste Klit, som de besteg med tungt asende Skridt. Holst fulgte snært i den andens Spor for endelig ikke at tabe ham af Syne. Paa Toppen stansede de, Vejret ombruste dem, saa de knap kunde staa. Holst havde Følelsen af at befinde sig paa et Taarnspir, mens Borgen brændte: Sandflugten straaledede tilvejs op ad ham som Flammetunger, han indhylledes i en tæt Røg af Sand, der tvang hans Læber og Øjelaag haardt sammen, fyldte Øjhuler og Næsebor og betog ham for halve Minutter hans Aandedræt. Et Øjeblik troede han, Fodfæstet glippede ham, han blev som løftet og slynget – da pressede han sig med rundet Ryg mod Stormen og læmpede et Øje paa Klem, saa han fik kigget og sanset, at han endnu rørte den faste Bund – og derpaa kneb han Øjet tæt i igen, til den rasende Byge var lænset noget længere bort.

Holst havde aldrig tænkt sig Mage til Vejr, intet Tøj stod imod, det gusede ham gennem hele Legemet, naar Stormkastene rigtig tog fat. Han tænkte med Taknemmelighed paa Præstens, der havde saa rent i Overmaal dænget ham til med Klæder ... Sikkert vilde det alligevel blive drøje fire Timer strandlang den Nat. Men værre var det dog for Fiskerne, som havde Tørnen Vinteren igennem – og for Søfolk, som rakkede med Skuden derude i Søen ... Altsaa: nu var Vagten sat, og nu skulde der kigges nøje efter Skibslanterner og Nødblus – kigges ud i dette Nattemulm, der alle vegne var fyldt af Sandets Ørkenknog og af flyvende Skumtotter, som overklistrede Ansigtet. Og lyttes skulde der efter Varselsraab og Jammerskrig – lyttes ud gennem dette forskrækkelige Helvedeshyl!

Der blev et Slags Opholdspust i Vejret. Fiskeren tog Holst i Armen: »Skal vi saa begynde!« raabte han tætved og med fremskudt Mund.

De gik. Vejen var i Blinde og hverken jævn eller med lige Kurs, der var slet ingen Vej, ikke heller Sti. De fulgte Rygningen af den yderste Klitrække, og højt var Sandet føjet sammen her, før det i sin Tid fæstnedes til Leje af Helmenes lange Rødder. Klitterne toppede sig op og op, med dybe Gryder mellem sig og i bugtet Slyng mod Strandsiden, snart med en Knold strakt frem og snart i en Vig trukken tilbage, stadighen op og ned og ud og ind. Den brede Forstrand, der Aarets meste Tid gav Plads til Baade og Fiskegarnsgalger, var ikke mere at se, Havet stod over den, Braaddet fra inderste Brænding, der ellers skvulpede lavt nede i Havstokken, blev denne Nat pisket helt op til Klitranden, som undermineredes, saa store Sandskred gik i Søen. Der steg paa sine Steder et fortunlet Sprøjt op ad Klitvæggen, som kunde denne være et Klippeskær i det dybe Hav. Inderst i Vigene, hvor Søen ikke hver Gang naaede, laa Skummet pakket sammen alenhøjt som Fygesne i en Hulvej.

De havde Vejret sideværts paa sig, naar de gik lige i Nord, men saadan som de maatte krydse sig frem, stak Blæsten ofte klods imod og fluks fra Havet. Det nyttede ikke at gemme en Rest af Kræfterne til sidenhen, der maatte fuld Muskelspændthed for hvert Skridt.

Der steg Hede til Hovedet, det blev saa tungt, og Tankerne arbejdede som bag Slør. Huden blev stram og følelsesløs, Øjnene sved og løb i Vand. Saadan gik de nogen Tid over Klitbjergene famlende sig frem med Stok, Fiskeren et halvt Skridt foran sin Ledsager. De sagde ingenting, men Vejret fyldte deres Øren med et Kaos af Lyde, alt var bælgmørkt omkring dem og paa Havet intet at skimte uden Skumstribernes uroligt skiftende Antydninger af hvidt. Det var til Gavns en anstrengende Gang – og det havde unægteligt været bekvemmere at ligge hjemme i Præstefamiliens hyggelige lille Gæsteværelse ... Dejligt var det dog, en legemlig Styrkeprøve, en organisk Livssvulmen, at brydes med denne balstyrige Blæst, en hel Orkan, at stemme sig imod den med helstøbt Vilje og trodse sig

frem, skønt det kneb, og man sommetider mærkede i sig en dekadent Trang til at give fortabt. Turen var en Lektion i den dyrebare Energi.

Tankerne havde lang Tid ingen andre Steder Ærinde end til Nuets Hændelser, de nærrede sig af Uvejret, og naar Hvirvelflugten af Vind og Havskum og Sand rigtig hensynsløst strøg til, blev Tankekresen snævret ind til bare et Par Alen rundt omkring Fødderne, dér hvor disse skridtede gennem det uforskelige Mørke. Men alt som Uvejrets Ytringer, trods den mangfoldige Variation, forekom énsartede, og der stadig ingen Samtale førtes, blev der tænkt i fjernere Baner. Momentvis fik Holst Lejlighed til at undres over, hvorfor egentlig han vandrede her en Stormnat paa den jydsk Vestkyst. Hvad var det vel, der havde draget ham hertil?

Han repeterede Motiverne. Han var et hjemløst Menneske, der ingen Steder havde fast Tilhold. I København stod der vel nogle møblerede Stuer, som han undertiden i et Anfald af samfundsnyttig Borgerfølelse kaldte sine, men han sov og spiste der bare nu og da, naar Forhold, han ikke beherskede, bandt ham til Byen, egentlig var Stuerne mere hans Venners end hans egne, eller snarere var de Værtens, de var lejede halvaarsvis og kunde fratages ham naarsomhelst. Han maatte selv eje Hus for at føle sig hjemme. Men den hele sære, vide Verden var dog bedre end en prioriteret Villa ved København. Og Verden var hans Hjem. Hans højeste Ønske havde længe været at eje en ambulans lille Bolig, et nogenlunde regntæt Telt, som han nemt kunde flytte med, hvorhen Længslerne kaldte, til Hedesletter, til Sandørkner, til Fjældtinder. Han var en Nomade og altid paa Rejse. Det var ham en egen Lystfølelse at sætte sig i Toget i København uden bestemt Rejsemaal og køre Aften og Nat og saa hen paa Morgenstunden, naar han vaagnede og kiggede ud af Kupévinduet paa et fladt og fattigt jydsk Landskab, pludselig bestemme sig til at staa ud ved næste Station og tale med Mennesker dér, han ikke vidste Navn paa. Han førte ikke mere Rejsetøj med sig, end han selv kunde bære, han var derfor ikke bunden til Gæstgivergaarde og Amtschausséer men kunde lade allehaande Indskydelser for Dagen og Natten komme til deres Ret. Han var Fodgænger af Natur, han elskede at gøre det af med Timerne ved Tusinder af taalmodige Skridt. Han gennemstrefede Landene, hvor han kom frem. Som en Agerhøne sent i Jagttiden var han altid »paa Foden«. Det var farligt for hans Helbred at slippe ham løs paa en fremmed Kyst, han gav sig øjeblikkelig paa Vej og sultede sig ud til det ukendte Hav paa den anden Side. For især var det Havet, der trak ham. Han følte Kvælningsfornemmelser, naar han nogle Maaneder ikke havde set Hav. Og naaede han endelig Havet engang og havde Tiden for sig, gik han til Skipperbeværtningerne og faldt i Snak med en eller anden, der tog ham med tilsøs, ud hvor Horisonten er landløs, Luften bakteriefri og Hjemfølelsen reduceret til saa og saa mange Favne Plankedæk, der farer evigt frem eller ned om og hjem. Punktum.

Ved Vesterhavet havde han levet længere end ved noget andet Hav. Klitkystens blege Farve var som lægende Salve for hans Øjne, naar de trætte af Kafé-Taage og elektrisk Lys søgte bort fra Byen. Han huskede Aftener og Nætter ved Vintertid i København, naar han kom fra sit Arbejde – for han bestilte jo ét og andet – og han saa gik ned langs Havnen, hvor han boede i et gammelt Hus med spidsvinklet Tag, og fulgte Bolværket og hørte Isen skrue knagende om de indefrosne Skuder, da havde han i brutal Længsel efter en fjerntstrakt isdækt Fjord ved Vesterhavsklitterne, hvor han havde suset paa Skøjter som Barn, i Længsel videre bort gennem al Verdens Vejr Jordkloden rundt, hvorhen hans Ønsker suste alle Tider, bestemt sig til i Morgen den Dag at overskære alle Baand, der bandt ham til Byen, hvor han levede som en indefrosen. En Nat nede ved den frosne Havn sukkede han sin Længsel ud i nogle Vers. De lød saaledes:

Nu ligger Isen paa Kanalens Vande
og knuger Strømmens Hvirvler under Dække,
langs gammelt Bolværk knager Isens Rande,
og Maager flokkes om hver lille Sprække.

Og mange Skuder ligger indeklemte

med Isen skruet haabløst op om Stavnen,
med Sejl og Liner bag Presenning gemte,
som skulde de faa lang Tids Rast i Havnen.

I kolde Nætter hører jeg dem stønne,
det lyder som et fanget Vilddyr's Brølen:
de bundne Skuder længes, kan jeg skønne,
mod dybe Haves Braadsøer under Kølen.

De længes – som jeg selv – mod andre Zoner,
ud efter kostelige, sjældne Fragter,
ud for at høre ny og stærke Toner
og se paa Folk i andre, sære Dragter —

til vide Himmelstrøg, til Kulingspresset,
der bærer langvejs bort fra trange Havne,
hvor en Bugsérbaad drager hele Læsset
og ingen lydig Skipper Lods tør savne —

ud til et Liv i rig, fortunlet Brydning,
fjernt fra den gammelkendte Ansigtvrimmel,
fra Hvermands overlegne Stjernetydning
og vore Toldbodrotters tætte Stimmel —

bort fra det hjemmевante, hjemmeprieste,
fra disse snævre Løb ved Broer og Bomme
– kan være, Skuden, og jeg selv, forliste:
en Lykke dog! blot Isens Tryk var omme! ...

Men naar det Vinternætter stormede over Byen, havde han det værst med Flyvetanker. Han hørte Smæld af Butiksskilte, Klirren af Lytglas, Vinden straaledede om Hushjørner og kiggede Damerne voldsk under deres Skørter, Betjenten maatte spænde Hjælmen fast paa sit forblæste Hoved, oppe i Telefontraadene var der en Koncert som af Hundreder af Pibeinstrumenter, tju-u-hvitsch! ... Aa – da steg der gennem alle hans Aarer en boblende Længsel efter Kysten ved det aabne Hav, hvor der frit kunde drages Aande i Stormen. Ud fra Vejrets Nattespektakkel løsnede sig lange Skrig som af Stormmaager. »Forlad alt og følg os!« skreg de. »Der er store Tider ved Havet nu, Dramaet er i fuld Gang. Følg med!« Han mindedes fra Barneaarene disse Angstens rige Timer ved Havet, naar ondt Vejr brød løs. Man levede koncentreret stærkt i saadanne Timer, Ordene faldt knapt, Beslutsomhed var Handlingens Herre. Ingen Slags Vejr var ham nødtørftig som Storm, han blev ligesom levedygtigere da, alle Evner i ham blev tvundne sammen i én eneste spændt Streng, der dirrede af Stormtrang. Da var han ikke hjemløs længer og ikke pint af Ensomhed, alle bitre Tanker blæste væk som Fejeskarn. Uvejret gennemsuste ham og tvang ham til at ville, det gav ham forøget Mulighedsværdi, han svor paa de største Ting, de højeste Maal, og han var rusket til intens Virksomhed længe derefter.

Saaledes var han kommen til Vesterhavskysten denne Gang som ofte før. Stormen havde drevet ham fra Byen derover, for Stormvejr gik ham dybere til Hjærtet end nogen anden Natyrytring. Han havde nogle Dage flakket vester i Jylland med skarpe Kryds som en betrængt Skude, der skal strande et Sted, men ikke tør vælge. Ved en Tilfældighed blev han forslaaet til Kysten ved Vorupør, ud for Thisted. Vorupør var Hjemstedet for den største samlede Fiskerbefolkning paa Vestkysten næst

efter Esbjerg og Skagen. Det var dygtige og dristige Folk, op imod et Par Hundrede Fiskere, to Tredjedelen eller flere af dem var Indremissionen ivrig hengiven, ledede af en Præst uden Embede, som boede og virkede der i Sognet, og af Sognets Lærer, som var født der og i sin Tid selv havde været Fisker; og med den for de Hellige egne Samfølelse hjalp disse Fiskere hinanden frem, ogsaa i verdslige Forhold, saa at de økonomisk sad langt bedre i det end de vantro Fæller, med hvem de havde det mindst mulige at bestille. Man kunde se det paa Husene, at Kaarene var forbedret for de Hellige, de rev de gamle maleriske Hytter ned og byggede højloftet og sundt – men kedeligt. Og man kunde se paa deres Ansigter, naar man traf at komme til Stranden en Dag, hvor mange Fiskere var beskæftigede paa den fælles Landingsplads i Nørre Vorupør inden for det skærmende Stenrev, – Ansigterne bar Velplejethedens Præg, der var ikke længer Drukkenskabstegn at spore som hos adskillige af de Vantro, der klumpede sig sammen nordligst paa Landingspladsen som noget for sig, endda der ikke var synderlig andet, der holdt sammen paa dem end den fælles men afmægtige Trods mod Missionen, hvis Fiskere her, paa Skolelærerens indflydelsesrige Initiativ, alle fiskede i Kompagni og til fælles Udbytte og var organiserede i en Eksportforening, hvorved de undgik Mellemlandere. Her praktiseredes altsaa en Art Kommunisme, der virkelig var beundringsværdig og vistnok enestaaende i Landet.

Kro fandtes ikke i Vorupør, ingen større Gaarde heller. Ved Stranden traf Holst Præsten og talte med ham, en af Indremissionens Førstemænd, en sværlemmet Kæmpe med stort Skæg og lyse, fortræffelige Øjne, der kunde tindre baade af Idealisme og Malice. Han blev budt med Præsten hjem, blev hans Gæst og havde til glædelig Berigelse for sin Menneskekundskab boet i flere Dage i dette udskegnede Helligjem uden at opdage andre graverende Symptomer paa landefarlig Sortsyge, end at der blev drukken Kirkevin og bedt Bøn ved Bordet, begge Dele lige uskadeligt ... Og nu gik han altsaa Strandvagt – med en hellig Fisker.

Fiskeren mælede stadig ikke et Ord, han stævnede forsigtigt frem, for Sandflugten forvirrede ham, skønt han nøje kendte Terrænet. Men det kunde blive skæbnesvangert at færdes her i skødesløs Tryghed. Traadte man for yderlig paa Klitten, og Sandet skred under En, kunde man uhjælpeligt styrte ned paa Forstranden og blive revet væk af Bølgesuget, som skar helt ind under Klittens Fod. Holst huskede, hvorledes han engang i Barneaarene havde set en Mand, der badede i Strandkanten, miste Fodfæstet, da Suget hvirvlede tilbage, set ham trimle om og blive ført ind under Brændingsfaldet og videre ud med Strømmen, der ikke slap ham levende i Land. Og han vidste, at Redningsbaaden et Sted paa Kysten nær var gaaet bort engang, da den under paalands Storm kørtes langs med Klitten, hvor Søerne skyllede op; der var fuldt Forspand for, otte Heste, og det hele Mandskab gik ved Baadsiderne for at støtte Køretøjet i den svære Blæst – da skyder et Bølgeskvalp sig op under Hjulene og ind mod Klitskraaning, hvorfra det fosser tilbage med saa megen Kraft, at den tungt belastede Vogn løftes og flyder, og Hestene, der kom i Vand til over Bugen, blev trukne med udefter, medens Mændene tumlede mellem hverandre. Alene en Grusbarre, der havde dannet sig just dér i Havstokken, og som bræmsede for Mennesker og Vogn og Dyr, hindrede Ulykken, der ellers var overhængende ...

Holst var træt allerede og pustede. Han følte sig drivende varm paa Ryg og Bryst, bare man kunde sagtne Tempoet lidt, men Fiskeren arbejdede videre i samme stride Gangart. Holst maatte følge Trit, og han vilde det. Han spændte kraftigt til og naaede et Par Skridt foran sin Ledsager, men pludselig træder han ud i den tomme Luft i Stedet for, som han troede, paa en uplantet Sandflade, og han styrter hovedkulds ned ad Klitsiden med Sandet knasende om sig og Stjerneekspllosion for Øjnene ... Nede i en Vig kom han paa Benene igen og stod i sammenstuvet Havskum til Skridtet. Han var vaad og forstumlet men havde dog Klarhed nok til øjeblikkelig at springe ind til Klitkanten og bjerger sig et Stykke op, inden Havet kom. Han gravede med Hænderne i det kolde Sand, greb hidsigt for sig og pressede paa med Knæerne. Stadig gled der Sand under ham, alligevel avancerede han og naaede Toppen gispende som en overanstrengt Svømmer.

Men hvor var Fiskeren? Havde Vorherre taget ham til sig? Holst raabte af alle Stemmestemmer et »Hov!« der næsten ikke var til at høre, det gav ikke Klang af nogenting. Fiskeren havde dog hørt

det, ogsaa han var drattet ned men ikke saa langt som Holst og kom nu krybende efter Lyden paa alle fire og med lukkede Øjne mod det piskende Sand.

Holst havde mistet sin Stok.

»Ja-ja,« trøstede Fiskeren, »det var endda godt, De ett mistede andet. For det var en slem Rejse.«

De samlede begge lidt sammen paa sig og svingede et Stykke indefter og inden om Vigen. Her skraanede Klitten, og snart var de nede i Niveau med Stranden, hvor Vinden ikke følte nær saa skarp som oppe paa Sandtoppene. De vadede gennem Skummet, der lysnede af sølvhvid Morild for hvert Skridt, de tog. Vejrets Larm kogte ligesom lidt fjernere.

Holst, der fulgte klods op ad Fiskeren, raabte ham ind i Øret: »Det er uforsvarligt at gaa ene Mand Strandvagt her. Norden for Hirtshals er der altid to i Følge.«

Fiskeren gik lidt uden at svare. Saa vendte han et roligt Ansigt lige ind mod Holst og sagde tillidsfuldt, men saa svagt, at Holst maatte anstrænge sig for at høre Ordene: »A gaar heller ett ene.«

»Nej, i Aften ikke,« svarede Holst, »men dog ellers!«

Atter vendte Fiskeren sit skarpskaarne Ansigt mod Holst med et fast Udtryk om Munden – Øjnene kunde Holst ikke rigtig se. Og han sagde med Vægt: »Guds Børn gaar aldrig ene. Vi har Jesus med os!«

De strittede videre i Tavshed, tæt mod hinanden. Fiskeren gik yderst og havde vaagent Udkig mod Havet efter Blus saavel som efter Sø, for nu var de naaede Vigen og et fladt Sandstrøg igennem og havde atter Vejen spærret af en Klitkæde, som de skulde bestige. Søen sendte med halve Minutters Mellemrum lange slikkende Skumbuer op mod det Kystværn af Sand, Naturen selv har rejst til Landets Dækning. Snarraadigt maatte man vare sig for, at man ikke skulde blive omgaaet af det jagende Slik, her i Mørket, hvor man ikke kunde skelne Lyden af Skumsprøjtet og knapt nok øjne det, før man havde det en Favn fra sig. Saa gjaldt det om at skynde sig op ad Klitskraaningen, men Kapløbet gav altid et bankende Hjærte og ofte Vand i Støvlerne ... Og netop som de engang ved en hastig Retræte havde undgaaet det værste af en Sø, ser de noget langagtigt mørkt brase med Skummet op mod Klitten en Alen under deres Fødder. Holst tænkte straks paa Lig; det jog hedt igennem ham. Men lige, da han vendte sig og saa' nøjere til, forstod han, at det mørke var et Vragstykke. Det kunde ellers blevet en ubehagelig Kollision, om han havde været ude for Vragstykket, dør hvor det kom.

Flere Skibsdele kom skvulpene med Søerne – itubrudte Spanter, knækkede Planker, en Stump Raa.

»Stranding«, sagde Holst.

»Sønderpaa et Sted, Strømmen bærer Nord i,« nikkede Fiskeren.

Mere talte de ikke om den Ting. De stirrede begge ud over Havet – intet Lys at se!

Men Holst kunde ikke fri sig for en beundrende Følelse over for den hellige Fisker, der gik sin farlige Strandvagt saa støt i Jesu Varetægt. Det maatte være en mægtig Trøst paa saadanne Ture at vide sig beskyttet af Jords og Havs højeste Kraft, aldrig at føle sig ene, men tro sig beskuet af et evigt vagtsomt Faderøje, nære en uomstødelig Tillid til, at intet skete, som ikke var Herrens Vilje, og at Herrens Vilje evig og altid var den bedste, den eneste rette. Man kunde ikke underkende det værdifulde i en saadan Tro for disse Mennesker, som paa deres nuværende Udviklingstrin af Tradition og Trang havde overnaturlig Støtte behov, og som gjorde deres hjemlige Liv agtværdigt, i deres vanskelige Erhverv dreves frem til Energi og under de store tragiske Tildragelser paa Kysten øvede Barmhjærtighedsbedrifter fri for personlige Bihensigter netop udelukkende i Jesu Navn og for hans Evangeliums Skyld.

Men engang, sént, maatte der vel komme Slægter, som turde lade det overnaturlige dunste hen som Sæbebobler og søge Kraften til Levned og Bedrift alene i det menneskelige ...

Efter to Timers uophørligt Stræb naaede Fiskeren og Holst deres Vagtturs nordlige Endepunkt. Fra en høj Klittop kastede de endnu et forskende Blik ud over Havet og søgte saa gennem et alt beherskende Mørke tværs over en Lyngslette mellem Klitterne og hen til et lille Træskur, som Holst

først opdagede, da de var et Par Skridt fra det, men imod hvilket Fiskeren havde stilet i lige Kurs. Vinden hvislede i en Telefonklokke paa Skurets Tag. Der blev pludselig tændt Lys i Skuret, en smal Stribe viste, hvor Dørsprækken var. Fiskeren lukkede op og traadte ind sammen med Holst.

Rummet var knebent. En lille Petroleumslampe brændte med svag Flamme. Der stod to Bænke langs Sidevæggene, og paa Bagvæggen hang Telefonapparatet, til Alarmering af nærmeste Redningsstation i Strandingstilfælde. Paa den ene Bænk laa en Mand udstrakt med svedigt Haar i Tjavser ned over en dampende Pande, han havde lettet lidt ved sin tunge Paaklædning, spændt Remmen op, som holdt Jakken sammen. Det var Vagtmanden fra Vangsaa, næste Redningsstation nordenfor.

De to nytilkomne satte sig efter en kort Hilsen sammen paa den anden Bænk. De løsnede Klæderne. Holst fik Tørklædet af Halsen, Frakken knappet op, Skjortelinningen krænget ned. Han stønnede af Varme og Træthed, han følte sig forslidt som et Udgangssøg. Det var lunende dejligt at falde til Hvile her under tæt Tag, mens Vejret lavede Musik udenfor.

Den liggende Fisker saa spørgende fra Holst til den anden Fisker.

»Han bor ved Præstens, den her Mand,« oplyste omsider Vorupør-Fiskeren.

»Saa-aa,« sagde Vangsaa-Manden og grundede videre.

»Det er en drøj Tur,« sagde Holst lidt efter. Hans Stemme lød ham saa underlig afmægtig; der var endnu en Susen og Brummen af Uvejret i hans Øren, saa han hørte daarligst og svagest sine egne Ord, de gnækkede, som naar man trækker et Ur op. Han knasede Sand mellem Tænderne, Læberne var som overtrukne med en Hinde af Salt. Ansigtsmusklerne var ikke til at regere, saa ganske stivnede; hans Kinder, der brændte af Kulde, mindede ham om Bagværk, hvis Skorpe er krympet i for megen tør Varme. Han sad fremdeles og stønnede og tøede langsomt op. Han iagttog med en vis Tilfredsstillelse, at ogsaa Fiskerne var baade trætte og forpjuskede. De sad helt stille.

»Der er Stranding længer sønder,« bemærkede engang Fiskeren fra Vorupør.

»Det mærkes, ja,« svarede den anden.

»Hvor?« spurgte Holst.

»Aa, det er ett godt at vide,« mente begge Fiskerne.

»I Agger!« foreslog den ene.

»Kan være,« tilføjede den anden.

Mere blev der ikke talt i de ti Minutter, Pustet varede.

»Naa, vi skulde nok afsted igen,« blev Fiskerne tilsidst enige om.

Saa blev Lampen slukket, og alle gik ud i den brølende Blæst, med Klæderne pakkede tæt om sig ...

De to Timers Vej hjem til Vorupør var for saavidt strængere for Holst end Vejen ud, som han var foraset nu og Indtrykkene ikke ny længer og derfor ikke saa stærkt impulserende. Han stavrede afsted i det trælse Føre af redelig Vilje, stumlede nu og da næsten snublende over en Klægknold eller en særlig tæt Marehalmstue, det forekom ham dog, at Mørket var mere gennemskueligt end før; det var næppe lysere i Vejret men han følte sig ikke blindet nu som straks da han gik fra Vorupør, han havde vænnet sig til Mørket og skimtede af og til Klitformationerne, dog med flimrende Konturer og i urimelig Forstørrelse. Men han var svimmel af Mørke, hans Hjerne generedes deraf. Han foer nervøst sammen nogle Gange, naar en pludselig Lyd eller Bevægelse af uvanlig Art tætved – maaske en Hare, der sprang op – naaede hans Bevidsthed. Hans Laarmuskler nægtede undertiden at lystre Ordre. Højt maatte han løfte Benene for hvert Skridt, og ikke give Slip med den ene Fod før den anden havde solidt Fundament. Han travede de samme besværlige Sving i Terrænet, som da de gik ud. Det var næsten gammelkendt Vej nu. Vejret og Søen, der dundrede ensformigt, bragte ham kun faa nye Forestillinger. En Gang eller to ønskede han sig hjemme i sin Seng. Han var sviende tør i Svælget og vilde gerne drikket en Taar Vand; et Stykke Chokolade eller bare en Bid groft Brød havde været en Oplivelse nu. Men ingenting var at faa. Det undrede ham, at hverken hans Ledsager eller Vangsaa-Manden havde nydt det ringeste i Skuret og intet styrkende haft med paa Vagten. I gamle

Dage, før Missionen fik Tag i Egnen, var en saa slem Vagtnat som denne næppe gaaet af i lignende Forsagelse, da vilde Folkene have taget baade fast og flydende Styrkelse med i Lommen. Rimeligvis var den fysiske Spændstighed dog ikke bleven større af Osterskorpe med Dram.

Der faldt efterhaanden en sær ufølsom Resignation over Holst, han kendte godt fra strabaserende Fodture den organiske Mattelse, som skabte Ufølsomheden, men saa gennemgribende træt som paa denne Tur havde han ingensinde følt sig. Han gjorde til det yderste sin Pligt, gik og gik, men uden den aandelige Spænding, som gør selv Strabaserne til en Fest. Han kom til at tænke paa Nansen og Johansen paa deres Nordpolsfærd, naar de uden Ord skridtede de lange, trælsomme Timer over ujævn Ismark; ogsaa hos dem havde den rent legemlige Udholdenhed været præsteret paa den aandelige Vitalitets Bekostning; de havde kendt til Bunds disse Momenter af Hjerne-Inerti, hvor Benene flyttede sig som i en Døs, mekanisk og ustanseligt, mens Tankerne ligesom blundede dybt inde bag Bevidstheden.

Nogle Gange forsøgte Holst at faa en Samtale i Gang med Fiskeren. Det var umuligt, Larmen omkring dem var stadig altfor voldsom, og de skulde jo begge to vogte paa hvert af deres Fodtrin, og skarpt Udkig til Havet skulde der holdes. Desuden var Fiskeren en trægmundet Mand, hans Ansigt udtrykte Tænksomhed, hans Svar var kloge men af sammentrængt Form. Der var Sagastil over hans Replik. Netop saadan talte mangan Vestkystfisker, ogsaa af de »Vantro«. Han hørte ikke til den Slags Hellige, der skraaler Hvermand Ørerne fulde af Bibelsteder og propaganderer i tykt Hovmod. Han var ærlig og sindig. Og om han havde været blandt de Vantro, vilde han aldrig have tilegnet sig den Skvadronørtone, hvormed saa mangan Oljetryks-Fisker ved de stærkt besøgte Vesterhavsbadesteder finder det hensigtsmæssigt at gøre Figur.

Havet mindskede ikke sit Oprør, Stormen var vedholdende som Torden i Høsttider. Der skyllede bestandig Vrag mod Klitterne. Maaske har der ogsaa ligget Lig og vasket i Havstokkens Brus, men ingen kunde række til dem og faa dem draget paa fast Kyst.

Som de to Vagtmænd kom op paa en høj Klit, saa' de pludselig et Lys skinne forude, Holst syntes det var langt borte og tænkte straks paa en Skibslanterne.

»Det er Fyret hjemme, saadan et Ledefyr,« forklarede Fiskeren.

Holst faldt til Ro igen, men mærkede Trætheden dobbelt stærk nu. Han syntes, der var lang Vej til Fyret endnu, men vilde ikke spørge. Men snart efter var de inde i den Lyskegle, Fyret kastede. Saa maatte de altsaa være omtrent hjemme. Holst kunde se Viserne paa sit Ur nu, Klokken var tre, godt og vel – og før han vidste af det, havde de naaet Landingsstedet ved Vorupør; det var heller aldrig til at beregne Afstand efter et Lys saadan mørk Nat.

De stansede ved nogle optrukne Baade, som Havskummet slikkede. Havet blev forsket til alle Sider. Intet Lys. I sydlig Retning var der Skær af Lodbjerg Fyr. Nu var Vagten ude, de skulde hjem og afløses. Holst var saa udmattet, at han bogstavelig med Hænderne maatte løfte Benene over Baadens udspændte Ankertov.

De fandt sig frem til Vejen mellem Fiskepakhuse og gik i udhvilende Gangart hjem til Forbjergergaarden og gennem Stalden ind. Blæsten forfulgte dem hvinende helt til Køkkenet. Her sad to stærkt skæggede Mænd af næste Vagthold parate, de havde en døsig Lygte mellem sig paa Køkkenbordet og genkaldte i deres næsten stivnede Ro, som de sad dør med Armene over Bordet, den kendte Barneforestilling om Holger Danske i Kronborgs skumle Kasematter.

Henne ved Stuedøren kom den Mand tilsyne, der havde haft Vagten sydpaa; han var lige kommen, sagde han, og Strandingen, som Tømmeret drev fra, maatte være længere sønder.

Ellers blev kun et Par Ord vekslet til Vagtskifte.

»Naa?« sagde en af Mændene til Holst med et forstaaende Smil over hans forslæbte Udseende.

»Ja – a«, pustede Holst, »for Fornøjelsens Skyld er Turen nok værd at gøre, men for den Tokrone, I faar – nej Tak!«

De lo alle med smaa Grynt. Saa gik de to ny Mænd til deres Vagt.

»Tak for Følgeskab«, sagde Holst til sin Ledsager, den hellige Fisker.

»Ja, nu faar De selv Tak«. Fiskeren beholdt hans Haand længe i sin.

»Var det saa alligevel ikke rart, om de altid var to paa Vagten?« spurgte Holst lidt drilsk.

Med ubevægelig Sikkerhed svarede Fiskeren: »Jo saamænd, for os at tykke. Men vort Syn rækker ett langt. Den, der gaar alene, uden menneskeligt Følge, han kan sommetider overtænke vigtige Ting, som ett falder os ind eller som vi sludrer fra os, naar vi gaar flere sammen. Herren har sin Mening med Ordningen som den er, det er nu sikkert nok.«

Den anden Fisker skuttede sig og sagde, med ægte lunt vestjydsk Ræsonnement: »Men en Krones Penge mér for Vagten, det vilde Vorherre ikke misunde os, det er A vis paa, naar vi beder om det i Jesu Navn. Men det skal jo gaa igennem Rigsdagen. Og der er jo Fejler ved alle jordiske Ting.«

Holst tog Afsked. Han lo fornøjet, mens han gik, og næsten glemte sin Træthed. Det havde været en herlig Tur.

Ovre hos Præstens var der Lys endnu, og da Holst havde taget Ydertøjet og de tunge Skaftestøvler af i Entréen og let, som et pludseligt befriet Lastdyr, gik op ad Trappen til sit Værelse, hørte han raske Trin i Stuen. Det var Præstefruen.

»Jamen, De skal rigtignok have Kaffe«, sagde hun efter ham, med en Køkkenlampe hævet over Trappegænderet.

»Og Fruen har siddet oppe for min Skyld!« beklagede han.

»Hvad saa! Det skal De ikke bryde Dem om. Jeg har skrevet Julebreve imens og pakket Kagekasser til min Familie i København. Kom nu ind!«

Og ind i Stuen gik Holst. Der duftede af Kaffe og brune Pebberkager. Fruen var fuld af Omhu mod ham, vildt fremmede Menneske, han maatte da endelig drikke og spise, det var ham saa vel undt altsammen. Tilsandet og smudsig og forvarmet som han var, sad han dér i den lille Stue, der havde bofæstede og stavnsbundne Folks hyggelige Hjemmepræg, og styrkede sig og hørte Fruens dæmpede Tale om alt det, hun havde faaet bestilt i de fredelige Nattetimer, hvor alle de andre i Huset sov. Om tre Dage var det jo Jul, saa der var en Travlhed, maatte han tro: Rengøring og Bagning og Brasen, Julehilsener og Juletræ – og saa den aandelige Forberedelse til Højtiden.

Han blev greben af den stille Jule-Lykke, Hjemmet rummede. Han tænkte paa sit Barndomshjem, der mindede saa meget netop om Præstens her ... men de lejede Stuer, han havde i København – ak nej, de besad ikke den Trolddom, der bandt.

Bekymret gik han op paa sit Værelse. Men da han havde faaet sig afklædt og vasket og badet – han var som pudret med Sand over hele Kroppen – og han laa i hvilende Velvære i den venlige Seng, rakte han Hænderne takkende ud, at det dog ikke var bleven hans Lod at sidde i Jule-Huslighed til Halsen – og blive kvalt.

Han var fri Mand og kunde fare den vide Verden igennem som han vilde. Lykkelig? – var han egentlig lykkelig? Aa nej! Han forlangte heller ikke at være det. Lykke bundede i Tilfredshed, Tilfredshed var Stagnation. Hans Devise var: »Naa – videre!«

Der gaves ikke Lykke for den urolige, men Momenter af opstemt Sjælsbevidsthed, Glimt af den sublimeste Skønhed, af Liv, af Liv – dem kunde man jo saa benævne lykkelige, om de endelig skulde have Etikette.

Her ved Vesterhavet var der disse Glimt, dette Liv. I Nat havde det været saadan. Der var de store Øjeblikkes Vingesus gennem Vejret ...

Det ny Testamente laa opslaaet paa Natbordet: Begyndelsen af Johannes Aabenbaring ... Ja, ikke saa galt valgt af Præsten, tænkte Holst og læste, med tilkæmpet Vaagenhed. Men han var træt, sødelig træt, og Stormnattens mægtige Aabenbaringer dirrede ham gennem alle Nerver. Han faldt i Søvn for brændende Lys.

Jo – det havde været én af de storladne Nætter paa Kysten, en tragisk Nat. Der var strandet et Skib udfor Agger, ingen vidste Navn og Nationalitet paa det. Det var søndersprængt, ikke et levende Liv kom i Land, Kysten mange Mil nordpaa laa oversaaet med Vragstumper. Og mere end ét Sted drev der Lig ind ... Og samme Nat forliste en Marstaller Skonnert totalt oppe ved Gammel Skagen.

Strandvagten havde gennem det forrygende Vejr pludselig set en rød Lanterne – bare et Øjeblik – og intet mere. Dagen efter var Skonnerten Splinter og Billinger og Mandskabet begravet i den rivende Strøm. Ingen saa' dem siden ...

En stærk Puls slog her paa hele denne Kyst, den særeste i Landet. Her var godt at leve en Tid, fra Skagen til Fanø, ét Sted eller flere, hvor Tilfældet førte det med sig, og være Folket nær i dets Liv og Kamp, i det daglige Stræb som naar de store Handlingens Øjeblikke greb ind. Her spillede det mægtige Drama, Livets eget, uden digterisk Tilsæt, uden scenisk Udpyntning ... Tingene virkede som de var; – hvem der dog kunde gengive dem uden Fortegning! ...

EN REDNINGSMAND

I en lav lille Skagbostue sidder gamle Niels Jensenius og bøder Garn. Han er skrøbelig nu men vil ikke rigtig være ved det, han kan ikke forstaa, at Kræfterne slipper op efterhaanden som Aarene glider. Var ikke netop den Sygdom i Fødderne kommen over ham, havde han vel endnu, trods sine femoghalvfjerds, drevet Fiskeri med de bedste. Nu maa han sidde stille indendørs og høre efter Vejret og spørge Nyt fra Stranden, naar Sønerne kigger ind.

Han er ked af det, gamle Niels Jensenius. Og var ikke Konen rask nok endnu til at hæge om ham, blev det nok rent galt med Humøret.

De sidder, de to trofaste gamle Slidere, og snakker med spinkle Stemmer om før i Tiderne, om hvordan det den Gang gik med Fiskeriet, og om alle de mange Strandinger der kom. I toogtyve Aar stod Niels Jensenius ved Redningsbaaden og har været med til at bjerge mange Folk, flere Hundrede, han har ikke selv Tal paa dem, han er en beskeden Natur, uden ringeste Spræl. Paa Væggen over Dobbeltsegen hænger der et Hædersdiplom fra den hollandske Regering med Tak for hans menneskekærlige Daad. I Æsken paa Kakkelvshylden ligger den engelske Guldmedalje, som Niels Jensenius modtog efter »Mispah«s Stranding. En anden Æske rummer Dannebrogsmændenes Hæderstegn, som Niels Jensenius har haft i sytten Aar, lige fra han traadte ud af Redningsvæsenet, men kun baaret to Gange; det var da Borgmesteren nede paa Kontoret hæftede ham Korset paa Frakkeopslaget og sagde, at nu skulde han bære det gennem Byen til sit Hjem; og saa var det den Gang, Lars Kruse blev begravet.

Konen, som sidder ved Dobbeltsegen med et sammenlagt Lommetørklæde mellem sine magre, blanke Fingre, hvor Aarerne knudrer sig under den tynde Hud, er Søster til Lars Kruse. Og Lars og Niels Jensenius var altid gode Venner og Baadfæller. Det var under Lars Kruses Fraværelse paa Kutterfiskeri, at Niels Jensenius var Fører af Redningsbaaden og bjergede Folkene fra Mispah.

Konen er krumsluttet af Alder og Gigt, hun er en proper gammel én, Haaret ligger sirligt glattet under Kappen med den hvide Strimmel; hendes lyse Øjne er gode og livlige, de vidner om et ømt Sind og en klar Forstand. Hun har haft en drøj Tid med Manden de seks Aar han nu har haft Sygdommen i Fødderne; ikke saadan at forstaa, at Niels Jensenius er urimelig og vrissen, men han har døjet de forskrækkeligste Smærter og Maaneder igennem ikke kunnet finde Ro i Sengen men siddet oppe, Døgn efter Døgn, dør i Slagbænken paa en Pude og med Benene skraat ned for sig paa en høj, polstret Skammel.

Ingen skulde se paa Niels Jensenius nu, at han indtil for faa Aar siden har været kærnekraftig. Afpillet er hans Krop og sammensunken, næsten lutter Knogler, Ansigtet er indfaldent, Skægget stritter graat under Hagen, og det lange Haar hænger glansløst ned under Hatten, som luner ham for Træk fra Vinduerne. Øjnene er store og matte, ved Næseroden kommer der nogle anstrængte, forpinte Rynker, naar han tænker. Ordene falder langsomt fra ham, men det, han siger, særer godt nok; der er ingen Sludder ved ham som ved de fleste af de andre gamle aflægse Skagboer fra Lars Kruses Baadhold, som har taget Skade af Brændevin og Badegæster. Snarere er Niels Jensenius sèn af Mund, men det er jo bedre at sige en bitte Smule, som er godt, end en hel Hoben Usselhed; det maa man give hans Kone Ret i.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.